

Overweging op 7e zondag van Pasen (Zondag na Hemelvaart) 2 juni 2019 – Kees de Groot

1 Samuel 12, 19b-24

Johannes 14,15-21

I Gemis

“Ik heb in het hart van de schepping een leemte ontdekt waar God, als Hij bestaat, mooi in zou passen, maar helaas is het niet zo dat het geloof begint waar het verstand ophoudt.”

Deze woorden, van de schrijver Frans Kellendonk, gaan over en diep gevoeld gemis. De zin, uit het essay ‘Beeld en gelijkenis’, wordt nogal eens aangehaald. Kennelijk wordt deze ervaring en het betreurde onvermogen tot geloven herkend.

Het gevoel, ja de overtuiging, dat er iets fundamenteels ontbreekt omvat meerdere lagen van het bestaan. Het persoonlijke, maar ook het politieke.

Bij Kellendonk gaat het allereerst over zijn schrijverschap: hoe kun je als moderne schrijver de werkelijkheid verbeelden, als je doordrongen bent van het idee dat de werkelijkheid voor ons een raadsel is? (Onze taal zou daarom niet mogen verhullen dat we onthand zijn. Een schrijver zou het kunstmatige van zijn verbeeldingskunst moeten laten zien.)

Dit klinkt misschien behoorlijk technisch, maar is verbonden met een levensverhaal. Zoals zoveel jongelui was Frans Kellendonk eind jaren zestig ‘van zijn geloof gevallen’.

Naarmate hij ouder werd groeide het besef dat hij daarmee ook iets wezenlijks was kwijtgeraakt. Geborgenheid in de wereld, een plaats hebben in de geschiedenis.

Grote woorden, die óók te maken hebben met het intieme leven: zijn onvermogen om een blijvende relatie met de jongen van zijn hart te onderhouden. Hij had, leert zijn biografie, toen hij dit schreef juist drie ongelukkige liefdesgeschiedenissen achter de rug, èn een misgelopen afspraak met een oude geliefde op een vliegveld in San Francisco.

Ook in zijn harte was een leemte die niet werd opgevuld. *Op zoek naar jou.*

En er is een politieke kant aan het verhaal. Het afscheid van kerk en geloof bleek niet enkel een bevrijdingsverhaal. Wat bindt die losse individuen nog, vroeg hij zich af?

Kunnen ze nog een gemeenschap vormen? Soms lijkt het erop dat ieder het eigen gewin najaagt, en allen enkel verenigd zijn in de afkeer van een gezamenlijk geloof.

II Dualiteit

Dit nostalgische verlangen, door skepsis getemperd, komt ook naar voren in wat de schrijver en politicus Thierry Baudet onlangs in een boekbespreking schreef. Om onze samenleving voor uiteenvallen te behoeden is het misschien wel noodzakelijk, schreef hij, dat we het idee hebben dat we deel uitmaken van een groter plan en dat er een vaderfiguur is die over ons waakt. Want iedereen schiet tekort. (ik citeer) “Maar in de wetenschappelijke wereld van vandaag is het niet langer houdbaar om ons opnieuw over te geven aan een leven in geborgenheid dat rust op een geloofssprong. Dit is de tragedie die ons is overkomen.”

Tot zover Baudet, in wiens woorden we, met redenen omkleed, eigenlijk net zoiets horen als de roep om een koning door het volk in het boek Samuël.

(Ach, die klaagzang over de moderne cultuur: gewoon kletspraat van jongens die geen meisje kunnen krijgen, zegt een vrouwelijk personage in de dagbladstrip van Anton Dingeman hierover. En inderdaad:)

Die ervaring kan op persoonlijk vlak verbonden zijn met het gemis van een geliefde, afscheid hebben moeten nemen van een dierbare, maar toch ook met het ineensstorten van je wereldbeeld,

zoals bij sommige Nederlandse katholieken en protestanten sinds de jaren zestig, of bij de leerlingen van Jezus de Nazarener, die hun geliefde Meester aan de heidenen overgeleverd zagen worden. Hun droom aan diggelen?

Die laatste ervaring liet de leerlingen achter, starend naar de hemel (Handelingen 1, 11). Ze konden slechts met moeite afstand doen van het naar buiten gerichte verlangen naar de Mens die alles goed ging maken. Ze zochten de verlossing buiten zichzelf, zoals de roep om een koning ook een vraag is om een oplossing van buitenaf. Het is een vraag die voortkomt uit de beleving van de verhouding tussen jou en de wereld als gescheiden.

Dan is er een aardse, dan wel hemelse, figuur nodig om de kloof zo niet te dichten, dan toch te overbruggen. Bij Kellendonk en Baudet moet die desnoods verzonnen worden. Maar natuurlijk is het niet zo dat het geloof begint, waar het verstand ophoudt. Gelukkig maar. De vaderfiguur waar Baudet op zinspeelt moet onze beschaving revitaliseren en de de Westerse wil tot leven wakker roepen. Dit soort verbeelding kan misschien maar beter niet aan de macht komen.

III Non-dualiteit

Her evangelie deelt *niet* in het wereldbeeld dat ik en de wereld tegenover elkaar zet. Het verkondigt juist het niet-gescheiden zijn van ik en de ander, God en mens, hemel en aarde.

God is mens geworden,
werd gedood
en verschijnt als de levende

aan de vrouwen en mannen die hem volgden,
beloofd hen kracht om te verkondigen dat er hoop is,
te beginnen daar waar ze zijn,
en gaat zegenende van hen heen.

Hemelvaart is geen afscheid; de beweging van Jezus gaat verder, zij zullen handelen in zijn naam.

Zo wordt het in het tweeluik Lucas/Handelingen in verhalende vorm verteld.

Het evangelie volgens Johannes zegt hetzelfde in poëtische taal: 'Ik laat jullie niet verweesd achter.' (Die andere schrijvende politicus, Pim Fortuyn, verwees ernaar met zijn typering 'De verweesde samenleving'.) Maar nee, we zijn *niet* alleen. Al lijkt dat misschien zo in de ogen van de wereld. Zojuist hoorden we:

*Nog een korte tijd en de wereld zal mij niet meer zien
maar jullie zullen mij wel zien
want ik leef*

en ook jullie zullen leven. (Joh 14, 19)

De Geest *is* in ons. Wanneer wij liefhebben namelijk, en dan ontdekken we dat er

iemand is die ons allang liefhad. Het buitelt liefdevol over elkaar heen: Jezus (de 'Ik' die spreekt), de Vader, de helper, de Geest, de leerlingen die hij aanspreekt. Zij, wij, zullen zien dat ze in Hem zijn, zoals Hij in ons.

Het gaat hier niet om een god buiten ons die wij nodig hebben, maar om Die-is. De Eeuwige, die was, is en zijn zal. Zoals de profeet Samuël zei tegen de koningsgezinden:

"Heb ontzag voor *de Aanwezige* en wees *hem* oprecht, met hart en ziel toegewijd'
1S12:14

Iets van dat ontzag voor de Aanwezige schemert door bij Frans Kellendonk waar hij aarzelend bekend:

"Intussen voegt ieder verhaal dat ik schrijf zich ongemerkt naar de ritus van de éne, heilige, katholieke en apostolische Kerk, zoals ik die jarenlang minstens eenmaal per week heb meebeleefd.

Hersenspoeling? Ik denk liever dat ik ik, een ongelovige, toch Gods werk doe, dat ik Zijn blinde handlanger ben en door mijn werk mezelf schep naar Zijn beeld en gelijkenis, zoals Hij zichzelf schept door mij."

Een gelovige was hij niet, maar hij kwam niet onder het besef uit dat God door hem heen zou kunnen werken. God leek uit het zicht verdwenen, maar hij liet de mogelijkheid open dat God aan hem vooraf ging.

'Op zoek naar jou.' Misschien moeten we het omdraaien. *God* is op zoek naar jou.

In de tuin, toen de mens zich verborg, vroeg hij: '*Waar ben je?*'

Het feest van Pasen, en vooral van Hemelvaart is een uitnodiging om te zeggen: *Hier ben ik. Hier ben ik.*

Voorbeden

Laat ons bidden

1. Voor hen die een verlies te dragen hebben.

Die zich verweesd achtergelaten voelen.

Voor wie het voelt alsof ze alleen staan in een wereld die hen onverschillig laat.

[Dan nog...]

2. Voor allen met een onervuld verlangen.

Die door het leven teleurgesteld zijn.

Keer op keer.

[Dan nog....]

3. Voor degenen die tevoorschijn durven komen op de vraag

'Mens, waar ben je?'

Die zich aarzelend durven over te geven aan het bestaan.
[Dan nog....]